

Gutariko Bat ETA ZARATAREN ERNAMUINA

Gizarte bakoitza bere zaratarengatik epaitu behar genukeela zioen Jacques Attali pentsalari frantziarrak. Hala bada, zer dio euskal zaratak? Horixe bera izango dugu mintzagai hiru artikuluko serie honetan. Lehenbizikoan, Euskal Herrian izan den talde interesgarri bezain ezezagun baten ibilbidea errepatatuko dugu: Gutariko Bat.

TESTUA | JON URZELAI

ARGAZKIAK | J.A. ARETA GOÑI "JUXE"

Musikaren inguruan jarduten duen kazetari batek ez du, berez, aitzakia handirik behar Xabier Erkiziarekin elkartzeko. Egiatzki, lesakarraren ibilbideak nahikoa helduleku eskaintzen dizkio edonori solasaldi interesgarri bati hasiera emateko: azken aldian idatzi dituen liburuak izan litezke elkarrizketagai *-Il Rumore Lontano* azken lana, adibidez-, ekoitzi dituen taldeen gainean ere aritu zintezke *-Ainara LeGardon* edo *Grande Days* berriki-, komunikabide ugaritan egin dituen kolaborazioei buruz galdegin zeniezaioke edota etengabeko soinu esperimentazioak emandako fruituak aletu. Dudarik gabe, bada nahikoa arrazoi Erkiziari hitza emateko.

Nolanahi ere, guk korapilo beretik datorren beste hari mutur bati heldu nahi izan diogu oraingoan, komisariotu berri duen eta Bilboko Arte Ederren Museoa oraindik ikusgai dagoen *Musika Euskal Herrian 1968-2018* erakusketa abiapuntutzat hartuta. Bertan, azken 50 urtetan gurean jorratu diren doinuen inguruko azaleko azterketa egiteari muzin egin eta euskal musikak egun dituen formak hartzera iristeko egindako ibilbide bihurgunetsuari so egitea lehenetsi du musikari eta ikerlariak. Horretarako, ezinbestean, ertz guztietara zuzendu behar izan du

begirada eta, izen entzutetsuez harago, hain bereak dituen musikaren, zarataren eta hotsaren arteko muga lausoetan aritu diren sortzaileei ere erreparatu die. Geuk ere antzeko zerbait egin nahiko genuke, euskal zarataren nondik norakoak hobeki ezagutzen saiatu, alegia.

GUTARIKO BAT

Gutariko Bat taldea ere inor gutxi sartuko luke horrelako zerrenda batean. Erkiziak ere ez du halakorik egin, apaltasun edo lotsa kontu batengatik agian. Izan ere, Xabier Erkizia bera izan zen talde hartan kantatu baino orro egiten zuena, gitarra jotzeaz eta sampleez arduratzeaz gain. Ohiko genealogietan aipatzen ez den izen honek istorio interesgarri bat gordetzen du, baina. Gutariko Bat euskal lurrarapi ilunean arakatu zalea ez denarentzat izen arrotza izan arren, Frantziako Estatuan gauzak oso bestelakoak izan omen baitziren taldearentzat zenbait urtez.

"Frantziako Estatuan arrakasta handia izan genuen, 300 bat lagunuen aurrean jotzera iristeraino. Guk ez genukeen inoiz halakorik aurreikusiko. Bordele, Paue edo Okzitaniako Tolosatik jotzera gonbidatzen gintuzten talde atzerri-tarrekin batera eta iristerakoan kartel-buruak geu ginelatzen konturatzen ginen.

Zaleek gure kantak ezagutzen zituzten gainera, bazekiten noiz zetozen erritmo aldaketak". Etxera itzultzerakoan ingurukoek nekez sinesten omen zituzten kontatutakoak. Izan ere, oso bestelakoak ziren kontuak mugaren hegoaldean, Gutariko Bat taldearen oihartzuna sekula ez baita handiegia izan bertan. Frantziako Estatuan, aldiz, musika aldizkarietan taldeari buruzko artikulua idazten zituzten eta, orokorrean, sona nabarmena lortu zuen taldeak zenbait zirkuitutan. Erkiziak dio beraiek ere ez zirela guztiz jabetzen gertatzen ari zenaz. "Egin kontu orduan e-mailik ere ez genuela, beraz, geure diskoetxea zen gertatzen zenaren berri izateko iturri bakarra".

Portobello Bones taldearekin Bermeon eskaini zuten kontzertuan hasi zen dena. Zuzeneko amaitu bezain laster, oraindik eskenatokian zeudela, gainera igo eta disko bat grabatzeko eskaini zieten zuzenean. Horrenbestekoa izan zen beste musikariengan sortutako lilura. Hazpainen kokatuta zeuden Amanita estudioetan grabatu zituzten lehen kanta horiek, aipatutako talde frantziarrarekin elkarbanatutako singlean kaleratu zituztenak, 1997. urtean. Egin zuen bere ibilbidetxo single hark. Egunduan Amanita zigilu eta banatzaileko buru zen Stephan Kriegerrek bilera bat

egiteko beharra adierazi zien, garrantzitsua omen zen eta. Kontua zera zen, grabatu zituzten abesti haiek garaiko rock munduko izen handienetako batzuen interesa piztu zutelara: Ian McKaye (Dischord Records, Fugazi) eta Jello Biafrak (Alternative Tentacles Records, Dead Kennedys) taldearengatik galdetu eta informazio eske idatzi zuten. Steve Albini (Big Black, Shellac) are urrunago joan zen eta beraien disko bat grabatzeko gogoia adierazi zuen singlea entzuterara iritsi zenean. Ez sinestekoa zen, bai.

Gutariko Batek zazpi hazbeteko beste lan bat (*Ama 41*, 1998. urtekoa) eta hainbat bildumatan agertutako beste hiru abesti kaleratu zituen soilik, ez gehiago. 2006an Arto Artian kolektiboak Gutural eta Akauzazteren disko bana biltzen zituen bilduma batean batu zituen azkenik taldearen kanta guztiak CD formatuan. Zortzi abesti guztira. Grabatu omen zituzten abesti dezente gehiago halere, bai entsegu lokalean, baita estudioan ere. Nolanahi ere, abesti horiek disko gogorren batean gordeta daude egun, Iban Zubieta baxu-jotzailea zendu zenean taldekideen lehentasunak goitik behera aldatu eta proiektuaren akabera iritsi baitzen. Kanta horiek gure eskura ez daudenez, soilik irudimenaren bidez epai genezake zer egiteko gai izango ote ziren. Nork daki lehen zortzi hazi horietatik zerk loratu ahal izango zukeen taldearen ibilbidea horren azkar amaitu izan ez balitz.

DESIOAREN ORDUA

Gutariko Bat taldeak egiten zuena ez zen, berez, entzuteko erraza. Oso musika indartsu eta oldarkorra zen, formula identifikagarriera era kontzientean muzin egiten ziena gainera. Askok zaratatzen joko luke egiten zutena eta segur aski garai haietan –taldea 1993an sortu zen– ez ziren asko halakoak egiten ausartzen zirenak. Erkiziak aitortu digu formula identifikagarri batera heltzen zirenean, moztu eta beste zerbaitekin hasteko joera zutela. Erosotasunari uko egin nahi zioten. This Heat, US Maple edo Laddio Bolocho bezalako taldeek nola txunditu zituzten gogoan du, adibidez, entseazeari utzi eta diskoak aho-zabalik entzuten amaitze-

raino. Ezin zezaketen musika hori nola eginda zegoen ulertu. Berria zen, forma zehatzik gabekoa, okerra eta deserosoa batzuetan.

Zarataren kontzeptuak berak ere badu jarrera honekin loturarik, Erkiaren arabera. “Zarata kanonaren kontra egiten duena da, zerbait izatekotan. Horrexegatik da tokiaren eta garaiaren araberkoa. Horretan ari direnak guxtiesteko inongo asmorik gabe, noski, baina ez du eragin bera noise-rocka 90eko hamarkadan edo gaur egun egiteak”. Zarata sortzea eredu edo arauaren kontrakoa izan da beti, dela estetiko, ideologikoa edo politikoa. Beti adierazi izan du akatsa eta *beste*a, eta horrek ha-

XABIER ERKIZIA

"Zarata kanonaren kontra egiten duena da. Horregatik da tokiaren eta garaiaren araberkoa, ez du eragin bera noise-rocka 90eko hamarkadan egiteak edo gaur egun"

bereziki kitzikatzen, ez ideologikoki urrunekoak izan zitezkeelako, ez zutelako halako makineria baten parte izan nahi baizik. Ibilbide markatuak ez zituzten gustuko. Protesta leloak baztertu eta ahotsa instrumentu gisa erabili nahi zuten gehiago, bolumena beste instrumentuen maila berean ezarri eta hitzen perkusibitateari jaramon gehiago egin mezuari baino. Ohiko egiturei erreparatu beharrean, isiltasunarekin eta abiadura aldaketekin jolasten zuten halako *collage* bat osatuz. Kanonetik ihes egiteak erdibide iradokitzaile batean kokatzen zituen eta hori, arazo bilakatu beharrean, plazer iturri izan zen Berako taldearentzat.

Urte haietan, Amanitak banatzen zituen diskoak noiz iritsiko zain izaten ziren Erkizia eta lagunak. Rock aldrebesa zen hasieran nahi zutena, jazz askera eta elektronika abstraktura jo zuten gero. Mugalaria bailitzan, Hazparneko estudioetara joan eta kaxa bete disko mugaz bestalde pasatzean sentitzen zuten irrika gogoan du Erkiak. Bilbo, Azkoitia, Donostia eta Beran egiten zituen geldialdiak, zekartzan disko haiek banatzeko. Askotan, baina, aduanan bertan izaten zituen lagunak

zain eta Bilbora ia esku-hutsik heltzen zen, disko gehienak salduta. Halakoa zen doinu berriekiko gosea. Gogoan du, halaber, Durangoko Azokan Akauzazte taldea ezagutu zueneko. Musika lata itxi baten barnean zekartela ikusi bezain pronto piztu omen zitzaion desira: ez zekien zer egongo zen hor barruan, baina entzun nahi zuen. Egund hartan, barruko kasetea hondatu gabe lata hura nola ireki ez zekiela gora eta behera aritu ostean, entzutea lortu eta gauean loak ezin hartu egun zen.

LURRAZPIKO ARRAKASTA. EUSKAL HERRIAN OSO EZAGUNAK IZAN EZ ARREN, GUTARIKO BAT TALDEAK NAZIOARTEKO MUSIKAZALEEN ARRETA DEITU ZUEN, BESTEAK BESTE FUGAZI, DEAD KENNEDYS EDO SHELLAC BEZALAKO TALDEETAKO KIDEEN BELARRIETARAINO IRITSIZ.

Tresna intuitibo bat omen da zarata, desioak gidatzen duena. Anbiguo eta zikina izanagatik desira hori. “Eredutik ihes egin eta musika bere jatorrizko izaerara itzultzeko irrika dago zarataren atzean, reset egin eta norbere sena azalaratzekoa”. Irrazionaltasuna eta probokazioa bere-bereak ditu zaratak, mutur parodikoetara heltzeraino batzuetan. Dena dela, desioa lehenestean dago gakoa Erkiziaren aburuz, ezezagunaren barnean murgildu eta hautu guztiz kontzientek egin gabe gogoak gidatu zaitzan uztean.

Gutariko Batek ez zuen, segur aski, kanon imitagarrikerik ezarri gurean, baina gerta zitekeen. Logika arrazionalaren detritu moduan ere uler omen dezakegu zarata eta etengabeko ihes horretan sedimentatutakoek badute eraginik inguruko sortzaileengan ere. Erkiziak aitortu digu, bere ustez, beste hainbat lurraldetan gertatu den gisara, euskal diskogintzak ere “ez duela jakin zarata metabolizatzen” eta batzuetan “patrimonialki eta nahiko era miopean” jokatu duela proposamen berriak onartu eta bultzatzeko orduan.

Aitortza, beraz, beste bide batzuetatik etorri izan da. Horren adibide da, esaterako, Lisabö taldearen *Izkiriaturik aurkitu ditudan gurak* lana. Disko koral hura prestatzen ari zirela, Erkiziari ea parte hartzeko prest egongo zen galdegin zioten, honek baiezkkoa eman eta *Deliberazio* kanta sortu zuten. Abestiak Gutariko Bat taldeak zuen soinutik edateaz gain, letra labur bezain argigarria zuen: “Tarteka, bortxatze honetan, desioari hozka egingo diot, neria baita –bederen– zati bat, neria da! –bederen– zati bat”. ●